Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite: Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö HE 241/2020

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin asiantuntijalausunto HE 241/2020 vp

Kiitämme mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto. Nostamme lausunnossamme esille Varsinais-Suomen maakunnan palvelukokonaisuuden kannalta merkittäviä asioita. Pyydämme, että hallituksen esitystä on näiltä osin mahdollista muuttaa.

Valtion voimakas ohjaus rahoituksen määrittelyn kautta rajoittaa valtuuston päätösvaltaa

Vaikka lakiesityksen mukaan valtion antama rahoitus on yleiskatteista, on lakiesityksessä myös tunnustettu, että valtion mahdollisuutta ohjata hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystoimea ehdotetaan vahvistettavaksi. Lakiesityksen mukaan ohjaus olisi etenkin strategista. Kuitenkin varsinkin investointien toteuttaminen on hyvin tiukasti valtion ohjattavissa lakiesityksessä mainittujen lainanottovaltuuksien ja takauksien kautta. Tämä rajoittaa huomattavasti vaaleilla valitun valtuuston päätösvaltaa.

Investointeihin esitetyn mallin puutteet voidaan tiivistää kolmeen pääkohtaan: sote-investointien valtionohjaus on menettelynä epätarkoituksenmukainen, investointisuunnitteluun kaavailtu malli on joustamaton eikä tue toiminnan ylläpitämistä ja lainanottovaltuudet ovat liian kaavamaiset.

Hyvinvointialueille esitetyt lainanottovaltuudet vaarantavat välttämättömien investointien toteuttamisen

Lakiesityksen mukaan hyvinvointialueilla ei olisi lähtökohtaisesti oikeutta ottaa pitkäaikaista lainaa. Hyvinvointialue voisi kuitenkin ottaa valtioneuvoston myöntämän lainanottovaltuuden puitteissa pitkäaikaista lainaa investointien rahoittamiseksi.

Lakiesityksen kokonaisrahoitus hyvinvointialueille on hyvin tiukka. Niinpä hyvinvointialueet eivät pysty tulorahoituksellaan rahoittamaan kuin osan korvausinvestoinneistaan. Uusinvestointeja ja suuria sairaalarakennusten peruskorjaushankkeita ei tulorahoituksella pystytä rahoittamaan. Pitkäaikainen laina on käytännössä ainoa mahdollisuus rahoittaa em. hankkeita.

Laskennalliset lainanottovaltuudet esitetyn kaavan mukaisesti eivät arviomme mukaan tule riittämään Varsinais-Suomen alueen investointitarpeiden toteuttamiseen ja mallia tulisi muuttaa.

Valtiontakaus voitaisiin myöntää Laki hyvinvointialueesta, 15 §:ssä tarkoitettuun lainanottovaltuuteen sisältyville lainoille. Takaus voisi koskea vain hyvinvointialueen ottamia lainoja, ei muita sitoumuksia, kuten leasing-sopimuksia tai lainoihin liittyviä suojausjärjestelyjä. Valtiontakauksen tulee olla myös uusien lainojen ja sitoumusten osalta saman sisältöinen kuin siirtyvien lainojen ja sitoumusten osalta (Laki sosiaali-

ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta, 34 § Valtion takaus).

Yliopistollisten sairaaloiden erityisaseman huomioiminen rahoituksessa

Yliopistosairaaloilla on erityisasema lääke- ja hoitotieteellisessä tutkimuksessa ja koulutuksessa. Lisäksi keskittämisasetuksessa on yliopistosairaaloille määritelty erityisaloja, joista ne vastaavat. Yliopistosairaanhoitopiirit vastaavat myös yhteistyöalueillaan palvelujen koordinoinnista.

Yliopistosairaalan keskeisen toiminnan, tutkimuksen ja koulutuksen, sekä yliopistosairaalan ja yliopiston välisen yhteistyön edellytykset tulee ehdottomasti turvata lainsäädännössä yhdenmukaisesti koko Suomessa. Tutkimuksesta ja koulutuksesta yliopistosairaalalle aiheutuvat ylimääräiset kustannukset tulee kattaa täysimääräisesti erillisrahoituksella.

Muutoskulujen korvaaminen

Muutosta valmistellaan hyvin tiiviissä aikataulussa. Varsinais-Suomessa on nykyisin yksi maan hajanaisimmista palvelujärjestelmistä ja on selvää, että hyvinvointialueen ensimmäisien vuosien toimintaan kohdistuu merkittävä määrä ylimääräisiä muutoskustannuksia.

Hyvinvointialueiden perustaminen ja perustamisen jälkeinen henkilöstön palkkaharmonisaatio tulevat tarvitsemaan myös merkittävän rahoituksen, jota ei kuitenkaan ole sisällytetty lakiesitykseen. Myös ICT-järjestelmien integrointi ja hankkiminen tulee edellyttämään kymmenien miljoonien eurojen rahoituksen Varsinais-Suomessa.

Vaatimus virkasuhteesta

Vaikka lakiehdotukseen on tehty joitakin virkalääkäreitä koskevia lievennyksiä, niin siinä on edelleen kokonaan sivuutettu vakiintunut tulkinta julkisen vallan käytöstä terveydenhuollossa.

Ehdotettu vaatimus lääkärin virkasuhteesta aiheuttaisi merkittäviä vaikeuksia hyvinvointialueen sairaalatoimintaan sekä hyvinvointialueiden yhteistoiminnalle. Erikoissairaanhoidon lääkärit työskentelevät nykyisin eri erikoissairaanhoidon toimintayksiköissä siitä syystä, että monella erikoisalalla tarvittavaa kokenutta erikoislääkäriosaamista on vähän. Yliopistosairaaloiden kokeneiden erikoislääkäreiden työpanosta tarvitsevat muut keskussairaalat ja yliopistosairaalassa työskentelee myös usein toisen yliopistosairaalan erikoislääkäri. Vaatimus, jonka mukaan virkasuhteessa olevan lääkärin tulisi tehdä päätös sairaalaan ottamisesta tai viivytyksettä arvioitava ei-virkasuhteisen tekemä ratkaisu, ei vastaa käytännön toimintaa. Menettelyllä ei myöskään saavuteta mitään hyötyjä.

Turussa 2.3.2021

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä

Matti Bergendahl
sairaanhoitopiirin johtaja